

АКАДЕМІЧНИЙ ЧАСОПИС І СЬОГОДЕННЯ «Віснику Національної академії наук України» — 80!

Перший випуск журналу «Вісті Всеукраїнської Академії наук» (нині «Вісник Національної академії наук України») датовано жовтнем-груднем 1928 року. Отже, через 10 років після заснування Академії з'явився її офіційний друкований орган, який став літописом академічної науки впродовж майже усього періоду її становлення і розвитку.

У редакційному архіві збереглися примірники журналу за останнє півстоліття; повного комплексу часопису, на жаль, немає і в головній науковій книгозбірні країни — Національній бібліотеці України ім. В.І. Вернадського. На колажі, вміщеному на початку цього номеру, бачимо, як змінював журнал свій зовнішній вигляд — кольори й оформлення палітурки, назви видання. Зазнало змін і наповнення журналу — як проблематика, тематичне розмаїття, так і самі підходи до висвітлення наукового життя.

Програмні засади академічного часопису було викладено у зверненні до читачів, що відкривало перший випуск, за підписом академіка О.В. Корчак-Чепурківського, який очолював редакцію. «Вісті ВУАН», — зазначено у зверненні, — мають бути періодичним щомісячним органом Академії. Мета їх — відбивати систематично в загальних рисах життя Академії, а саме: повідомляти за організаційну діяльність її загальних органів — ради та Президії, а також комісій при них; коротко інформувати за науково-організаційну працю Відділів, окремих установ, поодиноких академіків та співробітників Академії, відзначати взаємини з іншими науковими установами й діями України, СРСР та інших країн».

З першого випуску «Вістей» у числі провідних визначили таку тему, як спрямування науково-дослідної діяльності в Академії на потреби народногосподарського і культурного будівництва в республіці. І сьогодні це завдання з відповідною корекцією на сучасні реалії не втратило актуальності.

Багато сторінок біографії журналу залишалися невідомими до початку 90 років. Завдяки пошуку відомого київського історика Миколи Варварцева, який знайшов перший випуск «Вістей» у бібліотеці ім. М.Є. Салтикова-Щедріна (Санкт-Петербург), тепер є можливість ретроспективно простежити 80-річний шлях видання.

Випуск журналу не припинили і в часи воєнного лихоліття — його редакція працювала в Уфі, куди евакуювали з України багато наукових установ. Однак у мирний час видання часопису було перервано з 1960 до 1969 року через його приєднання до «Доповідей АН УРСР». Відновлення «Вісника», певно, викликано тим, що дуже відчутною

була незаповненість «комірки» між спеціалізованими виданнями, що розраховані лише на фахівців вузького профілю, і науково-популярною пресою, де виклад тем подається занадто спрощено для такої аудиторії, як вчені провідних наукових установ. Саме ця особлива позиція у сфері наукової періодики, яка впродовж тривалого часу належить винятково «Віснику», і зумовила необхідність зміни обличчя часопису, корекції його профілю. Так на порубіжжі 80-х і 90-х років статус видання було трансформовано в загальнонауковий і громадсько-політичний журнал. Це дало можливість, чіткіше відчувуючи пульс сучасного життя, на новому рівні висвітлювати проблеми і здобутки науки з огляду на потреби суспільства.

У різні часи редакцію журналу очолювали академіки Б.І. Чернишов, Г.В. Курдюмов, О.В. Палладін. Сорок років тому головним редактором «Вісника» став Президент Академії Б.Є. Патон. У публікації, присвяченій 70-річчю часопису, відповідальний секретар «Вісника» Галина Торжевська з приводу такого призначення написала: «Це планка, що визначає той рівень, на якому мають висвітлюватися, розглядатися, аналізуватися всі проблеми на сторінках журналу. А ще — це свого роду зобов'язання не втрачати дієвості. Адже, будьмо відверті, президент Національної академії наук і досі лишається центральною фігурою і в її житті, і в діалозі між науковим загалом і владою.» Ці слова цілком справедливі і сьогодні.

Нині журнал, реагуючи на імперативи сьогодення, продовжує пошук нових підходів, нових форм відображення наукового життя країни і світових тенденцій. У час, коли більше зусиль потребує не пошук наукової інформації, а її систематизація, інтерпретація і осмислення, журнал прагне бути надійним орієнтиром у морі знань. Розвиваючи координаційну функцію в науковому середовищі, «Вісник» виконує роль своєрідної об'єднуючої інформаційної ланки, що зміцнює корпоративні зв'язки вчених, наукових колективів.

Наостанок варто згадати ще одну тему, що вразно прозвучала в першому випуску «Вістей». Йдеться про актуальну на той час проблему ставлення до знань, накопичених попередніми поколіннями. У наш неоднозначний час, до речі, вона залишається теж достатньо актуальною. Оглядаючи ж 80-річний шлях «Вісника», вважаємо, що його історія і традиції — це унікальне надбання, значення якого важко переоцінити.

Олександр МАЛІЄНКО,
заступник головного редактора
«Вісника Національної академії наук України»